

Томислав А.Евтимов,

докторант по философия в НБУ)

Страната, протестът и контрапротестът

Сборникът „Протестът“ (съставителни Д.Смилов и Л.Вайсова) е изключителен в своя обхват и тематично поле. Основната ми цел е да експлицирам сблъсъка между протестните движения, от една страна и контрапротестите, от друга. По този начин биха се разкрили определени модели на поведение на властта в подобен случай на криза.

Текстовете са богати на факти, тъй като полето, което очертава темата „Страната, протестът и контрапротестът” обхваща положително голям брой случващи се процеси, както в полето на протестиращите, така и на управляващите. Прави силно впечатление възможността да се изведат базисни предпоставки от текстовете, оправдаващи едните или другите действия и цели, като по този начин се постига по-лесното ориентиране в понятийната система на протестите в България последните няколко години.

Тъй като протестите се генерират от гражданите (свободно и дори импулсивно), обединени в идеята да бъдат чути (най-вече чути, без значение от съдържанието на изказванията им), а контрапротестите са изкуствено образувани публични маси, под въздействието на властта (с целите механизми на принуда и подчиняване, дори бихме могли да

кажем насилие), ярко се осветяват характеристиките както на гражданския протест и неговите цели, така и на контрапротестните черти на поведение и прозиращите зад тях манипулативни техники на властта.

След внимателен преглед на различните текстове би могло да се установи следната характеристика на протеста:

1. Протестите са граждански и спонтанни (организирант се през интернет и от редови граждани). **Те прерастват в политически протести, но по презумпция** (всяко публично заявено искане към властта е политическо)
2. Цел на протеста: тъй като е невъзможно да се изброят всички искания на протестиращите (дори не е нужно да се прави), смятам, че фундаменталното искане може да бъде редуцирано до **искането за честна игра** (в която игра управляващите и управляваните се позовават на прозрачни правила)
3. Понеже в точка едно се казва, че гражданския протест е и политически, **то исканията на протестиращите биха засегнали правата на тези с особено мнение** – заради това в статията „Чуйте другите?“ (в „Капитал“, 19 Юли 2013) намираме призива на автора: „Протестиращите днес ще си останат слаба маргинална група, ако не намерят начин да чуят, разберат и започнат да си говорят с тези, които са на различно мнение от тях.“

Именно в тези три основни точки властта удря най-жестоко (и глупаво), като за тази цел използва три генерални инструмента за

манипулиране – медии, социологически агенции и дълбоко познатия ни принцип на „разделяй и владей” през идеята на контрапротестите. Как се случва това?

1. Деян Кюранов ни насочва към яркия пример за медийна манипулация, като поставя проблема за отразяването или представянето на новини по БНТ1. Касае се за цитирането и препредаването на **тенденциозна „новина”** под формата на социологически факт, **че гражданското се е изродило в политическо** – т.е. протестите са осквернени; според г-н Кюранов тази пропаганда е била умело подета от целия медиен спектър на страната (той наброява 23 сайта). Този пример тъне в изобилие от изместване на фокуса: генерирани са и трите манипулативни техники – изследването е несериозно (цари заблудата, че гражданско и политическо са фундаментално противоположни категории), медийната пропаганда го превръща във факт (поради натрупването и преутвърждаването на този „факт”). И не на последно място е настояването на подобен „факт”, че съществуващата опозиция между гражданско и политическо е опозиция между протестиращите и непротестиращите (всъщност, виждате ли, протестите отначало са имали политически или партиен привкус). Последното може да бъде смело определено като принцип на „разделяй и владей”.
2. Статията от М.Якимова и Д.Вацов е **директно разобличаване на тенденциозността на социологическите агенции**, в частност „Сова Харис”. Авторите стигат до аналитичния

извод: „Удивителното е, че при данните на „Сова Харис” БСП-ДПС нямат губещ вариант.” Възниква въпросът за истинността на данните. Ако допуснем, че се казва истината, с това изследване не можем да оправдаем протестите, т.е. не можем да обясним недоволството на голям брой граждани. Ако допуснем, че са неверни, то не бихме могли да определим изследването като достойно. В такъв случай, подозрението е оправдано – всичко това е „прах в очите”

3. „Разделяй и владей”. Опитите на властта да противодейства на протестите са налични в няколко пункта. Първо през **позоваване на селото (през опозицията град-село)**. А. Захариев ни насочва към подмененото желано с реално. Според него пропагандата (предизвикала протестите) е и си остава между гражданското и политико-олигархичното. Тази тема възниква с опита на социолога К.Добрев да обясни на обществото, че протестите са концентрирани в големите градове не случайно. По селата, всъщност, животът бил удовлетворителен. В статията „Чуйте другите?” автора пък се справя с натрапчивата идея, че поради разделението град-село (а от тук и богат-беден и лигав-сериозен) зад протестите стоят политически (партийни интереси). Това са опити за дискредитиране на протеста чрез допускане на провокатори в протестите – властови ход. Не на последно място, **принципа „разделяй и владей” придобива своята телесност при създаването на т.нар. контрапротест**. Последният носи името протест, но изкуствено, поради липсата на базисните

характеристики, изброени в началото, а именно: спонтанност на организацията, желание за диалог с другия, формолируема цел. Ето защо контрапротестът не е протест в своята същност. Смисълът, който е заложен при организирането на такова мероприятие е да се покаже как властта функционира (макар и през уж спонтанното присъствие на членовете на протеста). Макар А.Генов да нарича всичко това МАНИФЕСТАЦИЯ (главните букви са на автора), и макар водещите ѝ да са Мишо Шамара и Петното, този опит за противопоставяне на гражданските права е нещо повече – той е насилие (заплащане на пътни и престой на протестиращ, принуда чрез заплахата) чрез афиширане на властовостта.

Текстът е написан в рамките на проект „Гражданска практика за студенти и учители: Протестите след 2011 г.“, финансиран по програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. (www.ngogrants.bg).

Този текст е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация за хуманитарни и социални изследвания - София и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.